

Sierâdempudah párnáá vuoigâdvuođâi kiedâvuššâm várás arâšoddâdmist

Sierâdempuddâ 1 – Kuátisierâ	3
Sierâdempuudâ siskáldâs.....	3
Ulmen lii.....	3
Tarbâšeh	3
Sierâdempuudâ ravvuuh	4
Huámášumeh	4
Sierâdempuddâ 2 – Niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeivi.....	5
Tooimâ siskáldâs.....	5
Ulmen lii.....	5
Tarbâšeh	5
Peeivi vuávám- já olášuttemravvuuh	6
Huámášumeh	6

Sierâdempuddâ 1 – Kuátisierâ

(suápá vuálá 3-ihásijd)

Sierâdempuddâ siskáldâs

- Párnáá vuoigâdвуođáid uápásmem kukkâsijguin tâi lávlumáin (5 min)
- Kuáđi rähtim já sierâ vuávám (5 min)
- Kuátisierâ (30 min)

Ulmen lii

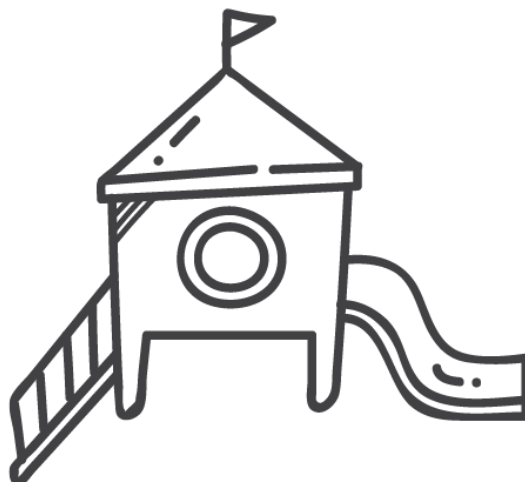
- muštâliđ vuálá škovlâahasijd párnáid sii vuoigâdвуođâin ahetaásán hiäivulii vuovvijñ
- ovdediđ uccâ párnái vuáruvaiguttemtááiduid já iärásijd kunnijättee kuáhtám oovtâst sierâdem vievâst.

Párnáá vuoigâdвуođâi sopâmuš artikla 31:

Sopâmušstaatah tubdâsteh párnáá vuoigâdвуođâ liäpun já rijjâááigán, suu ave miäldásii sierâdmân já virkosmittemtoimân sehe uásálistiđ rijjâht kulttuurelimân já taiduid.

Tarbâšeh

- Párnáá vuoigâdвуođah -kuhâskoortah tâi muulsâiävtulávt Lii vuoigâdвуođâ párnást -video já ton materialeh
- Kuátisierâ kommunikistemtavlu
- Kuáđi rähtim várás om. kággáh, lovduuh já kuádáh
- Uápis sierah, tego timmâsierah, nukeh tâi autoh, já ahetaásán hiäivuliih kirjeh

Sierâdempuudâ ravvuuh

- 1) Kukkâđ já sierâdiđ oovtâst párnáiguin kukkâs 1 Vuoigâdvuotâ sierâdiđ já vuoigâstiđ sehe kukkâs.
- 2) Vuoigâdvuotâ torvolijd olmooškoskâvuodâid. Muulsâiävtulávt pyehtivetted lálvuđ Lii vuoigâdvuotâ párnâst -lavluu video miel.
- 3) Savâstállâđ párnáá vuoigâdvuodâin (väldimáin ahetääsi huámášumán) kevttimáin išseen kuhâs- tâi laavlâkoortâi kuvviđ. Magareh vuoigâdvuodah párnâžân kuleh?
- 4) Râhtiđ párnáiguin kuáđi já algâttiđ kuátisierâ kevttimáin išseen kommunikistemtaavlu. Rävisolmooš puáhtá čäittiđ maali já juátkiđ párnái sierâdemalguid.
- 5) Smiettâđ já savâstállâđ sierâdem ooleest:
  - Maid puoh kuáđist puáhtá porgâđ (sierâdiđ, vuoigâstiđ, tipšođ, salloođ, lálvuđ, kukkâđ, luuhâđ jna.)?
  - Maht mij toimâp, jis kiinii jierestuvá tâi šadda rijdo tâi miinii eres vaaivijđ?
  - Kalga-uv sierâdem maŋa raaijâđ kuáđi meddâl, vâi halijdep-uv kyeddiđ tom vyerdiđ čuávuváid sierâid?

Huámášumeh

- Párnáid puáhtá muštâliđ, et Párnáá vuoigâdvuodah kuleh aibâs jyehi párnâžân já et Suomân lii rahtum párnistrategia, vâi toh vissásávt olášuučči.
- Sierâ kannat olášuttiđ smaavâjuávhust. Tánávt jyehi páárnâš šadda valdum huámášumán já uázžu vaiguttiđ sierâ ovdánmân jieijâs vuovviŋ.
- Sierâ toorjân kannat kevttiđ kommunikistemtaavlu. Taavlu koveh išedeh párnáid addiđ sierâ máhđulâšvuodâid já olgospyehtiđ jieijâs. Toh pyehtih išediđ meid maŋgâlágán háástui paijeel. Kommunikistemtaavlu puáhtá laministiđ, já talle tast lii ävkki kuhheeb já čuávuváin sierâin-uv.

Sierâdempuddâ 2 – Niävdusij ovdâškovlâ-tâi peivikiäččupeiivi

(suápá 4–5-ihásijd sehe ovdâmáttááttâsân)

Tooimâ siskáldâs

- Párnáá vuoigâdвуođáid uápásmem kukkâsijguin tâi lavluin (5 min)
- Párnáá vuoigâdвуođâin savâstállâm (5 min)
- Niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeiivi vuávám(30 min)
- Niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeiivi olášuttem (sierâ soppum ääigi)

Ulmen lii

- muštâliđ vuálá škovlâahasijđ párnáid sii vuoigâdвуođâin ahetáásán hiäivulii vuovvijñ
- ovdediđ párnái vuáttamušâid uásálâšvuođâst oovtâst vuávám já olášuttem peht.

Párnáá vuoigâdвуođâi sopâmuš artikla 12:

Sopâmušstaatah tähideh párnái, kote áppád hammiđ jieijâs uáinuid, vuoigâdвуođâ riijâht olgospyehtiđ täid uáinuid puoh párnážân kyeskee aašijn. Párnáá uáinuid kalga väldiđ huámášumán párnáá ave já ovdánemtääsi miäldásávt.

Párnáá vuoigâdвуođâi sopâmuš artikla 13:

Párnást lii vuoigâdвуođâ olgospyehtiđ uáivilis riijâht. Taat vuoigâdвуođâ siskeeld riijâvuođâ uuccâđ, vuástávöldiđ já levättiđ puohlágán tiäđuid já jurduid raajij rasta njálmálie, kirjálie, teddilum, taiđuu tâi mon peri eres häämist, mon páárnáš väljee.

Tarbâšeh

- Párnáá vuoigâdвуođâh -kuhâskoortah tâi muulsâiävtulávt Lii vuoigâdвуođâ párnást -video já ton materialeh
- Video párnáá vuoigâdвуođâin peivikiäjust
- Jiešolgospyehtim riäiduh, om. pápáreh, peenah, čäci-ivneh, pensseleh, maangâlágán koveh, skerreeh já tame, rahtâččempitáh, legoh, hammimkâssi tâi sierah
- Tablet tâi miinii eres kiävtust lejjee riäiduid, mii iššeed dokumentistmist

Peeivi vuávám- já olášuttemravvuuh

- 1) Uápásmuđ párnáiguin párnáá vuoigâdвуođáid koválij kuhâskoortâi iššijn. Muulsâiävtulávt pyehtivetteđ lávluđ Lii vuoigâdвуotâ párnást -lavluu video mielđ.
- 2) Savâstállâđ párnáiguin párnáá vuoigâdвуođâin. Mii lii vuoigâdвуotâ? Magareh vuoigâdвуođah párnáin láá? Mondiet toh láá teháliih? Váldiđ kuhâskoortâi tâi laavlâkoortâi koortâid suogârdállâm iššeen. Jis haalijdvetteđ, te pyehtivetteđ vala keččâđ video párnáá vuoigâdвуođâin peivikiäjust.
- 3) Vuáváđ párnáiguin sárgumáin, mááláámáin, puuđâldmáin, rahtâšmáin tâi hammiistâlmáin Niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeeivi, mast párnáá vuoigâdвуođah olášuveh. Dokumentistiđ párnái vuáváámijd (Huámášumeh-uásist muulsâiävtuh vuávám toorjân).
- 4) Olášuttiđ Niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeeivi sierâ soppum ääigi.

"Párnáá vuoigâdвуođáid kulá iärrás lasseen tot, et párnái uáivilijd kalga kuldâliđ já párnááh uázžuh vaiguttiđ olssis tehálijd aššijd. Tondiet tij pesâvetteđ čuávuvâžžân vuáváđ tii jieijâđ niävdusij ovdâškovlâ- tâi peivikiäččupeeivi."

Huámášumeh

- Tooimâid kannat jyehiđ ucemustáá kyevti piäiván. Vuossâmmu peeivi párnááh uápásmuveh párnáá vuoigâdвуođáid já vuávájah niävdusij peivikiäččupeeivi, mast párnáá vuoigâdвуođah olášuveh. Nube peeivi tot eikusâš peivi olášuttoo.

Savâstállâm toorjân:

- Párnáá vuoigâdвуođah láá teháliih. Toh láá ääših, maid párnááh uázžuh porgâđ já moh kuleh aabâs puoh párnáid.
- Párnáá vuoigâdвуođah visásmitteh, et puoh párnáin lii pyeri leđe, šoddâđ já ovdániđ.
- Räviusulmui pargon lii visásmittiđ, et párnáá vuoigâdвуođah olášuveh.
- Párnáá vuoigâdвуođah láá čallum párnáá vuoigâdвуođâi sopâmušân. Suomân lii rahtum meid vuossâmmu tove pärnistrategia, vâi vuoigâdвуođah vissásávt olášuveh.